

Säkerhetspolitiken och försvaret

Målet för vår säkerhetspolitik är att bidra till fred och avspänning i vår omvärld och hindra att Sverige utsätts för krig.

Ryssland

Det värsta hotet mot vår säkerhet är att ett nytt stormaktskrig utbryter i Europa som leder till ett ryskt angrepp på Sverige.

Ett isolerat, oprovocerat ryskt angrepp på Sverige är icke sannolikt av följande skäl:

1. Sverige utgör icke ett strategiskt mål för Ryssland, vårt territorium är icke ryskt irredenta, dvs Ryssland har inga historiska territoriella anspråk på Sverige.
2. Ett ryskt angrepp på Sverige, en stat som är och har varit alliansfri i 200 år, skulle kullkasta den säkerhetspolitiska ordningen i Europa och leda till kraftiga motreaktioner, inte minst från EU:s och NATO:s sida.
3. Nackdelarna av ett militärt angrepp på Sverige överväger många gånger om fördelarna för Ryssland. Ryssland skulle bli ännu mer ekonomisk-politiskt isolerat. Det går inte heller att urskilja något som helst stöd eller intresse i Ryssland för sådana anfallsplaner.
4. Ryssland är icke Sovjetunionen. Det är märkligt att den icke-kommunistiska marknadsekonomiska Ryska Federationen, ledd av president Putin, i Sverige synes inge större farhågor än den kommunistiska diktaturen Sovjetunionen, ledd av Stalin och hans efterträdare, som erövrat halva Europa.

Ett ryskt angrepp på Finland är i dagens läge högst osannolikt. Ryska angrepp på de baltiska staterna och Polen är osannolika bl.a. eftersom de skyddas av NATO-medlemskap med NATO-förband stationerade på sina territorier. Att Ryssland avsiktligt utan att vara allvarligt hotat

skulle anfalla västeuropeiska stater saknar förankring i verkligheten. Det vore självmordspolitik av den ryska ledningen och har noll stöd hos den ryska befolkningen.

Argumentet att de ryska militära konflikterna med Georgien 2008 och med Ukraina 2014 utgör bevis för en rysk aggressiv politik, som även kan komma att riktas mot Västeuropa, håller inte. Dessa konflikter har sitt ursprung i de etniska och andra konflikter som var inbyggda i den sovjetiska statsstrukturen och som kom upp till ytan när Sovjetunionen sönderföll. De utgör inga prejudikat för Rysslands beteende mot västeuropeiska stater, vilket ofta hävdas i den svenska försvarsdebatten.

Hotbilden

Den verkliga hotbilden för Sverige är den höga militär-politiska spänningsnivå som uppstått i Nordeuropa under de senaste 10-15 åren och som innebär risk för utlösning av en stormaktskonflikt, som i så fall skulle drabba även Sverige. Orsakerna härtill är flerfaldiga och Ryssland och USA är lika medskyldiga:

1. Av historiska, psykologiska och andra skäl blev man i Baltikum och även i Polen allvarligt oroad av Rysslands agerande mot Georgien och Ukraina och krävde ökat stöd från sina NATO- och EU-allierade. Det har lett till stationering av NATO-förband i dessa stater, nära Rysslands gränser.
2. Ryssland har å sin sida förstärkt sina styrkor i västra Ryssland, såväl i Kaliningrad som på Nordkalotten. Efter en lång period av förfall efter Sovjetunionens kollaps förfogar Ryssland åter över en modern krigsmakt med avancerade vapen.
3. Den amerikanska krigsmakten, som under det kalla kriget i stort sett var frånvarande från Östersjöområdet, är sedan tio år i hög grad närvarande med såväl örlogsfartyg som krigsflygplan. De deltar i en mängd militära övningar i hela det nordeuropeiska området – i Östersjöområdet och på Nordkalotten – antingen unilateralt eller tillsammans med andra NATO-stater och med deltagande av även Sverige och Finland. Under det senaste året har USA låtit sina avancerade Aegis robotjagare av Arleigh Burke klassen uppträda i Barents hav och i Östersjön. Utrustade

- med ett 90-tal ABM missiler, även användbara mot markmål, utgör de ett hot mot den ryska andraslagsförmågan.
4. Den ryska krigsmakten har också en avancerad militär övningsverksamhet i Östersjöområdet, och incidenter har förekommit mellan ryska och motpartens flygplan och fartyg. Det i den svenska försvarsdebatten och i många medier förhärskande narrativet om ett aggressivt Ryssland som under president Putin försöker lägga under sig Västeuropa har ingen saklig grund.
 5. Såväl Ryssland som USA har uppgraderat sina militära strategier. Bägge stormakterna betraktar numera motparten som en potentiell fiende, mot vilken man förbereder sig att kunna slåss i ett krig. Kärnvapnen har fått ökad betydelse hos bägge krigsmakterna. På amerikansk sida gäller det särskilt en modernisering av de taktiska kärnvapnen, på rysk en utveckling av nya långräckviddiga robotar och torpeder med hypersonisk kapacitet. Misstron mellan de bägge krigsmakterna är betydande, vilket framgår av övningsmönstret. I motsats till under det kalla kriget är de politiska kontakterna få. Det ena rustningskontrollavtalet efter det andra har uppsagts av USA efter beskyllning mot Ryssland för fusk, senast det s.k. Open Skies-avtalet för flyginspektioner av militära anläggningar.
 6. Den höga militära spänningsnivån gör att det föreligger en ökad risk för att en verklig konflikt kan komma att utlösas till följd av någon icke avsedd incident såsom en kollision under militära övningar, ett attentat av någon tredje part eller helt enkelt på grund av grava missförstånd om motpartens verkliga intentioner. Obehagliga paralleller finns dels i förhistorien till första världskriget, dels i några incidenter under det kalla kriget.

Sveriges ändrade säkerhetspolitik

En stor förändring som tilldragit sig omvärldens, inte minst Rysslands, uppmärksamhet är de successiva ändringar som har skett i den svenska säkerhetspolitiken sedan början av 1990-talet. De innebär att vi frångår 200 år av alliansfri politik:

- Det gäller 1812 års politik – Karl Johans politik – att Sverige skulle hålla sig utanför stormaktsmotsättningarna;

- Det gäller vår politik från slutet av 1800-talet till 1991 inriktad på alliansfrihet syftande till neutralitet i händelse av krig i vårt närområde, en politik som vi tillämpade under de bägge världskrigen;
- Det gäller politiken sedan 1991 som sades innebära militär alliansfrihet.

De viktigaste förändringarna i vår egen politik sedan 1990-talet är följande:

1. Riksdagens antagande av den s.k. solidaritetsklausulen gentemot EU-medlemsländer och nordiska länder: *”Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat medlemsland eller ett nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Sverige bör ha förmågan att kunna ge och ta emot militärt stöd.”* Det är ett egendomligt ensidigt uttalande, som gjorts i en situation när det svenska försvaret är rejält nedbantat, och som inte har reciperats officiellt av andra stater. Tvärtom har generalsekreteraren Stoltenberg klargjort, att ingen NATO-stat har rätt att ge en motsvarande förklaring som kunde ha till effekt att förbinda NATO till ett försvar av Sverige.
2. Ett s.k. *världlandsavtal* med NATO som inbjuder NATO-staterna till ett långtgående militärt samarbete på svenskt territorium.
3. Bilateral militära samarbetsavtal med USA, vilka innebär ett nära samarbete med den amerikanska krigsmakten och dess specialförband avseende såväl övningar på svenskt territorium för att slå tillbaka en fiende som övningar för gemensamt ingripande på andra sidan Östersjön eller på Nordkalotten.
4. Summan av denna verksamhet tillsammans med USA och NATO är att det står klart för den potentielle motståndaren, Ryssland, att i händelse av en militär konflikt kommer USA att agera på och genom svenskt territorium. Sverige har därigenom blivit ett amerikanskt mål för Ryssland i Nordeuropa.
5. Denna slutsats förstärks av Regeringens totalförsvarsproposition i höst som genomsyras av en höggradig misstro mot Ryssland, medan ingen kritik riktas mot de militära amerikanska uppladdningarna på Nordkalotten, i Polen och Baltikum och över

Östersjön; inga reflektioner görs hur detta kan påverka det ryska agerandet. Bilden är svartvit: Ryssland är en ond stat, USA en god. Den militära uppbyggnad som förordas i propositionen går ut på att underlätta för amerikanska och andra NATO-styrkors tillträde till svenskt territorium via Trondheim-leden och på andra sätt. Den militära alliansfriheten har försvunnit i propositionen. Det sägs endast att ”*Sverige inte är med i någon allians*”, vilket är formellt riktigt i nuläget men i sak felaktigt så långt som integrationen med NATO gått. Regeringen har dock genom utrikesminister Ann Linde i Riksdagen den 27 november framhållit, att den militära alliansfriheten ligger fast.

6. Det är märkligt att denna förändring av Sveriges säkerhetspolitik nästan helt har drivits av försvarsdepartementet utan någon bred diskussion hos befolkningen om en alternativ säkerhetspolitik. Stödet för ett starkare svenskt försvar efter nedskärningen på 1990-talet är säkert utbrett, men detta säger inte att vi behöver gå i lag med USA i dess krigsförberedelser mot Ryssland. Den gamla neutralitetspolitiken torde fortfarande åtnjuta brett om än passivt stöd hos majoriteten av den svenska befolkningen.

Vad Sverige bör göra

Så för Sverige är den verkliga frågan vad vi kan göra för att minska riskerna för en stormaktskonflikt i Europa, som kan drabba oss. Det är en hel del:

1. Vi bör givetvis fortsätta uppbyggnaden av ett allsidigt svenskt totalförsvar, inriktat just på ett uthålligt försvar och inte på deltagande i USA:s och NATO:s militära operationer utanför svenskt territorium.
2. Tillsammans med Finland bör vi söka hålla vårt stora gemensamma territorium fritt från utländsk militär närvaro som en avspänningszon mellan stormakterna. I den finska strategiska doktrinen ingår stadgandet att ”*Finland tillåter inte att dess territorium utnyttjas i fientligt syfte mot andra stater*”. Sverige borde göra att motsvarande åtagande.
3. Samarbetet med de andra nordiska staterna bör fortsatt stärkas. I Norge pågår en livlig säkerhetspolitisk debatt huruvida Norge

- inte blivit alltför beroende av amerikanska stormaktsintressen och i stället borde söka mer samarbete med de andra nordiska staterna.
4. Eftersom Ryssland nu en gång för alla utgör det svenska säkerhetspolitiska problemet – Ryssland är den stat med vilken vi under århundraden haft krig och fred – bör vi se över vår Rysslandspolitik. Den påklustrade meningen i totalförvarspropositionen ” *Sverige bedriver en tvåspårspolitik gentemot Ryssland, som innebär att vi fördömer ryska folkrättsbrott samtidigt som vi håller öppet för samarbete på områden där det finns gemnsamma intressen*” innebär i sak att vi skall fortsätta kritisera ryssarna och de skall vara tacksamma om vi vill samarbeta på något område som intresserar oss. Det är inte en konstruktiv och framgångsrik politik.
 5. Liksom Finland bör vi upprätthålla politiska förbindelser med Ryssland. Det är viktigt att vi förstår vilka bevekelsegrunder som finns på rysk sida och att de förstår svenska politiska målsättningar. Ett bilateral och regionalt samarbete med ryssarna i Östersjöregionen främjar avspänning och gemensamma intressen. Exempel är sjöräddning och distansregler för militära flygplan och fartyg. I ett europeiskt sammanhang vore genomförande av visumfrihet och frihandel mellan EU och Ryssland efter decennier av förhandlingar mycket positiva och avspänningsbefrämjande åtgärder.
 6. Under senare delen av det kalla kriget pågick ett omfattande arbete under ESK:s egid för att genom olika militära förtroendeskapande åtgärder söka minska motsättningarna mellan staterna. Detta arbete var framgångsrikt och ledde till att Sovjetunionens och Warszawapaktens upplösning 1991 kunde ske under lugna former. Sverige borde nu vara mycket mer pådrivande, särskilt i OSSE (Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa) där Sverige år 2021 innehar ordförandeskapet, för att detta arbete återupptas och för att det blir bredare kontakter mellan USA under Biden och Ryssland. Vi borde kunna finna allierade i Finland, Tyskland och Frankrike.
 7. Att flera av de viktigaste rustningskontrollavtalen har sagts upp samtidigt som kärnvapnen åter fått en mer framskjuten plats i stormakternas doktriner inger allvarliga farhågor. Sverige som har stor kompetens inom detta område borde tillsammans med

likasinnade länder verka för nya ideer och åtgärder för att minska risken för användning av taktiska kärnvapen och medeldistansrobotar, där gränsen mot konventionella vapensystem nu håller på att suddas ut på grund av den tekniska utvecklingen. Till detta kommer att Sverige borde aktivera sin traditionella politik till stöd för internationella förbud mot kärnvapen något som skulle stärka trovärdigheten för den alliansfria politiken. Att Sverige efter påtryckningar från USA inte undertecknat det nya Fördraget om Kärnvapenförbud ger motsatt effekt.

Slutsats

Det enda verkliga hotet mot Sveriges säkerhet är en stormaktskonflikt i Europa och i vårt närområde. Hur mycket vi än rustar upp kan vi inte skydda oss mot att bli indragna i en sådan konflikt. Medlemskap i NATO eller en militär allians med USA hjälper inte heller, ty då blir vi enbart part i målet. Vad vi måste göra är att inrikta all vår utrikespolitik och diplomati på att söka minska de rådande stormaktsspänningarna och därmed också risken för en konflikt som skulle drabba oss. Det kräver en reviderad svensk säkerhetspolitik, som tar till vara erfarenheterna från världskrigen och det kalla kriget och som baseras på sakliga intresseanalyser. Goda värderingar i all ära, men de räcker inte som grund för ett lands säkerhetspolitik. Värderingarna skiljer sig i olika kulturer och olika länder har olika historiska erfarenheter, vilket materialiserar sig i olika sakintressen. Förstår man inte detta blir politiken orealistisk. Till detta kommer att det för en mindre nation har ett stort värde att bedriva en trovärdig och förutsebar säkerhetspolitik. Finland, Schweiz och Österrike är goda exempel på det, Sverige mindre så. Dagens osäkerhet hos såväl den svenska befolkningen, som hos våra grannländer och hos stormakterna om vilken politik Sverige verkligen kommer att bedriva, om vi hamnar i en kritisk säkerhetssituation, är skadlig för oss. Sverige bör inte agera så att vi inger Ryssland anledning befara att vi avser gå med i NATO och därmed förbereda ett krig mot detta land, respektive att vi inte heller inger USA förväntningar om detta.